

D

470. **DA**, vb. „donner“—vr. pf. *ded(ău)*, băn. pf. *dzedz* || ir. *dă*; megl. *dari* (pf. *ded*); ar. *dare* (pf. *ded*).

Lat. **DARE**, **DATUM**; forma de ind. pr. pers. 1-ii sg. fusese înlocuită în latina vulgară cu ***DAO**, de unde *dau* (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 155).

Vegl. *dur*; rtr. *der*; it. sard log. *dare*; prov. cat. sp. port. *dar*.

Der.: *dare* „don; împôt; sortilège“; *dată* „fois; coutume“, ar. *dată* „lever (du soleil); coutume“ (it. *data*; sard log. *dada* „dazio, tributo“; friul. *dade* „un breve tratto di ora o di tempo; singolo atto o serie di atti“; rtr. *deda*: vsp. *dada*); *dătător* (ar. ~), adj. sb. „qui donne“; *dătătură* „coup; sortilège“ (Tiktin; Tocilescu, Mat. 693) || *odată* „une fois, jadis“, dim. *odățică*; *niciodată* „jamais“, dim. *niciodățică* (Tiktin); *de odată* „soudain, tout-à-coup, à la fois“; *tot-(de)-odată* „en même temps“; *vreodată* „quelquefois, jamais“; *deocamdată*. † *deocadată* (Tiktin) „pour le moment, en attendant“ || *îndată*, dim. Prahova *îndățică*, † *îndatăș*, mold. bucov. *îndatamare* „bientôt, aussitôt, tout de suite“.

Impr.: rut. *дата* „Portion Futter für Melkkühe“.

471. **Dat**, sb. n. „sortilège; coutume; † don, împôt“ || ar. *dat* „dette; împôt“ || < **DATUM** sau **DATUS**, -UM „don, présent“ || it. *dato*; fr. *dé*; sp. port. *dado*.

472. **Deda** (*a se*), vb. „s’habituer“ (cuvântul nu e un neologism cum afirmă Tiktin, Wb., de oare ce îl găsim atestat la Dosoftei, Ps. vers. 442; Molnar, Gram. 262) < **DĒDERE**, cu schimbare de conjugățiune după *da*; înțelesul ro-

mînesc se explică din *dedere* se „se livrer, se consacrer à qch.“

DĂRĂMA, v. *ramură*.

DĂRĂPĂNA, v. *ripă*.

473. **DATOR**, adj. „redevable, obligé, † dă“ (Dosoftei, Lit. 9^b); † sb. „débiteur“ (Tiktin) — vr. † *d(e)toriu*; băn. *dźitor*: băn. trans. *dător*; vr. trans. *adetoriu* (Iorga, Studii XIII, 108; Lex. Bud.; Tiktin).

Lat. ***DĒBITORIUS**, -A, -UM, devenit **detoriu* > *detoriu*, schimbat mai târziu în *dator*, prin amestecul lui *dat*; forma *adetoriu* a suferit influența cuvîntului de origine turcească † *adet(ău)* „coutume, redevance“.

Alb. *detuar* „débiteur“ (Christophorides, 98) || comp. vfr. *detre*; prov. *deveire*, *deudor*; sp. *deudor*; port. *devedor* < **DEBITOR**, -OREM.

Der.: *datorie*, † *detorie* (An. Car.), † *adetorie* (Iorga, Studii XII, 53, 155, 294) „dette, devoir; † faute“ || *datornic*, † *detornic* (An. Car.) „débiteur; † créancier“; *datornicește* (Iorga, Studii XII, 202) „obligement“ || trans. *detoraș* (Lex. Bud.), *datoraș* (Bota, Pov. 15) „débiteur“ || *datori*, *datora*, trans. *detori* (Molnar, Gram. 266) „devoir (qch. à qqn“; comp. alb. *detuerem* „s’obliger“); *datorință*, trans. *detorință* (Lex. Bud.) „devoir, obligation“ || *îndatori*, *îndatora* „obliger, forcer, rendre service“; *îndătorire* „obligation, service“; *îndătoritor* „obligeant“.

474. **DĂZVOCA** (*a să ~*, Săcele), vb. „aller à la selle“ || ar. *dizvucare* „é-

cosser, écaler; mettre en pièces, déchirer; dégueniller, délabrer“.

Lat. *DISVOCARE < DIS- + *VOCARE (= clas. VACARE); pentru înțeles, comp. abr. *devaká*, s. *dehoca* [Candrea, BSF. I, 40].

Comp. sard log. *bogare* „cavare, estrarre“ < *VOCARE.

Der.: ar. *dizvucat* „délabré, déguenillé“.

Cf. *Dehoca*.

475. **DE**, prep. „de, par, depuis, dès“; † conj. „que (comparatif)“ || ir. *de*; megl. ar. *dī*.

Lat. *dē*.

Rtr. *da*; it. *di*; sard, fr. prov. cat. sp. port. *de*.

Der.: *deci* (v. *Aci*); *decît* (v. *Cît*); *dela* (v. *La*); *despre* (v. *Spre*); *din* (v. *In*); *dinainte* (v. *Intre*²); *dincoace* (v. *Incoa*); *dincolo* (v. *Acolo*); *dînsul* (v. *Ins*); *dîntre* (v. *Intre*¹); *dintru* (v. *Intru*); ar. *dinde* (v. *Inde*).

476. **DEFAIMĂ**, sb. f. „blâme, diffamation“ (Iorga, Studii XII, 106).

Lat. *DIFFAMIA*.

477. **Defăima**, vb. „diffamer, décrier, blâmer; † mépriser“—† *desfăima* (Tik-tin; Ps. Sch. LXXIII, 10; Dosoŧtei, Ps. vers. 264) < *DIFFAMIARE; forma a doua a rezultat prin schimbarea prefixului || comp. it. *disfamare*; port. *esfaimar* || *defăimare*, † *defăimătură* (Biblia 1688, Reg. III, 8, 50; Paralip. II, 36, 14) „diffamation, calomnie, insulte“; *defăimător*, adj. sb. „calomniateur“.

DEGERA, v. *ger*.

478. **DEGET**, sb. n. „doigt, orteil; doigt, ancienne mesure d'environ deux centimètres et demi, la dixième partie de la palme“—băn. *džedžet*, *žęžet*, Mehedinți *džedžet*, Maramureș *geđ'et* || ir. *ždžet*; megl. *žęizit*, *žęst*; ar. *deazit*, *dzead(z)it*.

Lat. *DIGITUS*, -UM; în unele forme dialectale s'a produs metatesa *d-g > ĝ-d* (comp. mai jos formele nap. cal. sic.), în altele asimilarea acestor consoanante.

Rtr. *daint*; it. *dito*, nap. *jidęte*, cal. *jiritu*, sic. *jiditu*; sard log. *didu*; fr. *doigt*; prov. *det*; cat. *dît*; sp. port. *dedo*.

Der.: dim. *degetuț* (Marian, Desc. 21; Mera, Basm. 201); *degetaș* (Lex. Bud.).

479. **Degetar**, sb. n. „dé“; bot. „digitalis“ || ar. *dzidzitar* || < DIGITALE, prin schimbarea sufixului sub influența cuvintelor în -ar || friul. *dedal*; it. *ditale*; sard log. *tidale*; fr. *dé*; prov. *dedal*; cat. *didal*; sp. port. *dedal* || dim. *degetăruț*, bot. „soldanella“ || bot. *degetariță* „digitalis“.

480. **Degețel**, sb. n. „petit doigt“; bot. „digitalis“ < DIGITĒLLUS, -UM „digitale“ || sp. *dedillo*.

481. **DEHOCA** (*dihoca*), vb. „égrener, éreinter, exténuer“ — trans. *devoca* (Lex. Bud.).

Lat. *DĒVOCARE, format din DE + *VOCARE (= clas. VACARE), de unde normal **deocare*, și apoi *dehoca*, *devoca*, prin desvoltarea lui *h > v* între vocalele în hiat [Candrea, BSF. I, 40].

Sard vcamp. (numai part.) *debo-gada* „scavata“ (St. rom. IV, 238); prov. *devogar* „dévider“ (cf. Thomas, Rom. XXXIV, 191, 196) || comp. abr. *devaká* „andar di corpo“; nap. *devakare* „rovesciare sotto sopra alcuna cosa, scolare, votare, purgare“.

Cf. *Dăzvoca*.

482. **DEJGHINA**, vb. „détacher, séparer, désunir, diviser“ — *rășghiná* (Jipescu, Opinc. 135; Teodorescu, P. pop. 57), acelaș cuvînt prin schimbarea prefixului; *desbina* e literar, refăcut sub influența lui *îmbina* || ar. *dizglinare*.

Lat. DISGLUT(Î)NARE, devenit *disglunnare > **desglinare*, de unde prin reducerea lui *iu* la *i* (cf. *înghiți*) **desglinare*, **deșghinare*, și prin asimilațiunea *ș-ghi > j-ghi*, *dejghinare* [Candrea].

Der.: *dejghinare* (*desbinare*) „division, séparation, discorde“.

DEJUGA, v. *jug*.

DEOCHIA, v. *ochi*.

483. **DEPĂNA** (*dăpăna*), vb. „dévider“ || megl. *dipinari*; ar. *dipinare*.

Lat. *DĒPANARE < PANUS „fil du tisserand“.

It. *dipanare*; vfr. *devenier*; prov. *debanar*; cat. sp. *devanar*; port. *dobar*.

Der.: *depănat* „devidage“; *depănător* „celui qui dévide, dévidoir“, ar. *dipinător* „dévidoir“, *depănătoare* „dévidoir“ (cat. *devanadoras*; port. *dobadoira*; comp. sp. *devanadera*); *depănătură*, ar. *dipinătură* (Dalametra) „devidage“ (it. *dipanatura*; nprov. *debanaduro*).

DEPĂRTA, v. *parte*.

DEPLIN, v. *plin*.

DEPRINDE, v. *prinde*.

DEPUNE, v. *pune*.

484. **DERETICA** (*dereteca*, *direteca*, *-etica*, *-itica*), vb. „mettre en ordre, ranger, arranger; † enlever, faire disparaître, affranchir“ — † *dărătica* (Tiktin); mold. trans. vr. *derădica* (Stamati, Wb. 76; Lex. Bud.; Melhisedec, Huși, apend. 51; Dosoftei, Ps. vers. 117,204); † *deredica* (Tiktin); mold. *deridica* (Stamati, Wb. 581), *derdica* (Creangă, Scrieri II, 69).

Lat. **DĒ-RADĪCARE** „déraciner“, devenit *derădecare*; de unde, de o parte prin asimilarea vocalelor, de altă parte prin disimilarea consonantelor *d-d > d-t*, au rezultat numeroasele forme alterate citate; înțelesul se explică ușor prin fazele următoare: „déraciner — arracher (les mauvaises herbes) — enlever, faire disparaître (les impuretés) — nettoyer — mettre en ordre“ [Candrea].

It. *diradicare*; vsp. *deraigar* || comp. vfr. *desrachier*; cat. *desraygar*.

Der.: *dereticat*, *deredicătură* (Cihac) „action de mettre en ordre“ || *diriti-canie* (Tiktin) „objet servant au nettoyage“.

Cf. *Ridica*.

485. **DES**, adj. „épais, serré, dru; fréquent“; adv. „fréquemment, souvent“ || megl. *des*; ar. *ndes*.

Lat. **DĒ(N)SUS, -A, -UM**; pentru înțelesul adverbial comp. *densius*.

Vegl. *dajs*.

Der.: dim. *desuș* (Stamati, Wb. 208; Barcianu) || *desime* „épaisseur; épaisseur d'une forêt, fourré“ || *desiș* „fourré“ || *adese(a)* „souvent“, eliptic pentru *adeseori* (comp. *souventefois*),

de unde apoi *ades* refăcut după adv. *des* (comp. *arar* < *arareori* + *rar*); † *adeusele(a)* „souvent“ (Iorga, Studii IV, 64; Rev. ist. arh. I, 91); † *adesul* „frequenter“ (An. Car.) || *îndesi* „condenser, rapprocher, multiplier“: *îndeseală* (Lex. Bud.) „agglomération“.

486. **Îndesa**, vb. „(en)tasser, presser, comprimer, bourrer“ || ar. *ndisare* || < **IN-DĒ(N)SARE** || *îndesătură* „agglomération“ (An. Car.; Barcianu), „stimulation“ (Cantemir, Hron.).

DESAMĂGI, v. *amăgi*.

DESBĂTA, v. *bea*.

DESBATE, v. *bate*.

DESBINA, v. *dejghina*.

DESBRĂCA, v. *bracă*.

DESCĂLECA, v. *cal*.

DESCĂLȚA, v. *calce*.

DESCĂRCA, v. *car*.

DESCHEIA, v. *cheie*.

DESCHIDE, v. *cîide*.

DESCINGE, v. *cingă*.

DESCÎNTA, v. *cînta*.

DESCOASE, v. *coase*.

DESCOPERI, v. *coperi*.

DESCUIA, v. *cui*.

DESCULȚ, v. *calce*.

DESDOI, v. *doi*.

DEȘELA, v. *șea*.

487. **DEȘERT**, adj. „vide; vain, tute“; adv. „vainement“; sb. n. „flanc; vanité; désert“ || ir. *deșârt*, refăcut după fem. *deșârtă*; megl. *dișqrt*.

Lat. **DĒSĒRTUS, -A, -UM**.

Parm. *dșert* „sciatto, sciamannato“; (fr. *désert*; prov. cat. *desert*; sp. *desierto*; port. *deserto*).

Der.: † *deșertie* „vanité“ (Tiktin), „dommage, perte“ (Cod. Vor.) || † *deșertate* (Tiktin) „vanité“ contras din **deșertătate* (comp. *desertitas*).

488. **DEȘERTA**, vb. „vider; † détruire“ || ar. *dișirtare* || < **DĒSĒRTARE* || (it. *di-sertare*; fr. *désertes*; port. *desertar*) || *deșertare* „action de vider; † vanité“ (Gaster; Tiktin; Cantemir, Hron.); *deșertat* „action de vider“; † *dișärtătură* (Gaster) „vanité“; *deșertăciune* „vanité“ || † *a se îndeșarta* (Biblia 1688, Reg. IV, 17, 15) „vane agere“.

DESFĂCA, v. *faună*.

DESFACE, v. *face*.

DESFĂȘA } v. *fașe*.

DESFĂȘURA }

DESFIRA, v. *fir*.

DESEFRÎNA, v. *frîu*.

DESFUNDA, v. *fund*.

DESGHEȚA, v. *ghiață*.

489. **DESGHIOCA** (*dejghioca*), vb. „écusser, écaler, égrener“; trans. „décharner“ (Reteganul, Pov. ard. III, 57) — † *dejgheuca* (Cantemir, Ist. ier. 88).

Lat. **DISGLUBĪCARE* < *GLUBĒRE* „écorcer, ôter l'écorce, se peler“; din *DISGLUBĪCO* a rezultat **desghîuecu*, de unde prin trecerea lui *ue* la *uă* și apoi la *o* (comp. *cot, nor*), *desghioc* [Densușianu, BSF. I, 42].

Comp. ver. *desșoar* „stasare, purgare, vuotare“ < **DISGLUBARE*; nprov. *esglouă* < **EXGLUBARE*.

490. † **DEȘIDERA** (Ps. Sch. XVIII, 11; LXXXIII, 3; CV, 24; CXVIII, 40), † **DEȘIRA** (Ps. Sch. XLI, 2), vb. „désirer, souhaiter vivement“.

Lat. *DĒSĪDĒRARE*; forma *deșira* se explică din **desidrare*, prin trecerea regulată a grupului DR protonic la *r*, iar forma *deșidera* e refăcută după *deșider* desvoltat normal din *DĒSĪDĒRO* (cf. Candrea, Conson. 95).

Alb. *dëshëron* „sehne mich, trauere um etwas“; vven. vgen. *desirar*, vlomb.

desedrar, desi(d)rar; fr. *désirer*; prov. cat. *desirar*.

Der.: † *deșiderat* (Ps. Sch. IX, 38; XX, 3; XXXVII, 10, etc.) „désir“.

DESLEGA, v. *lega*.

491. **DESMIERDĂ**, vb. „cajoler, dorloter, caresser“ — trans. *desmirda* (Molnar, Gram. 264) || ar. *diznirdare*.

Lat. **DĪSMĒRDARE* < *MĒRDA* „excréments“; înțelesul primitiv trebuie să fi fost „ébrener (un enfant au maillot)“ de unde „cajoler (l'enfant) pour le faire taire pendant qu'on l'ébène“.

Mant. *dașmerdar* „mondar dalla merda“; nprov. *desmirdă* „ébrener, tirer de l'ordure“ (comp. it. *smerdare*; sard log. *ismerdare*).

Der.: *desmierdare* „volupté, plaisir“; *desmierdător*, ar. *diznirdător* (Dalamatra) „caressant, cajoleur“ || † *dezmierdăciune*, ar. *diznirdăciune* „volupté, plaisir“ || † *dezmierzie* (Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 228) „volupté“.

DESMORȚI, v. *muri*.

DESNODA, v. *nod*.

DESPĂRȚI, v. *parte*.

DESPERECHIA, v. *pereche*.

DESPICA, v. *spic*.

DESPRE, v. *spre*.

DESPRINDE, v. *prinde*.

492. **DESPUIA**, vb. „dépouiller, spolier“ || ir. *respol'á*, cu schimbarea obicinuită a prefixului; megl. *dispuł'ari*; ar. *dispuł'are*.

Lat. *DESPOLIARE*.

Friul. *dispojá*; it. *dispogliare*; fr. *dépouiller*; prov. *despolhar*; cat. *despullar*; sp. port. *despojar* (comp. rtr. *spogliar*; it. *spogliare*; sard *ispožare*).

Der.: *despuietor*, adj. sb. „qui dépouille“; † *despoietură* (Paliia, Gen. I, 9) „nudité“.

DESRĂDĂCINA, v. *rădăcină*.

493. **DEȘTEPT**, adj. „éveillé; intelligent“ || megl. *diștet*; ar. *dișteptu*.

Lat. DE-EXCĪTUS „agité, éveillé“, devenit regulat **deștetu*, de unde *deștét*, megl. *dištét*. sub influența verbului *deștepta*, megl. *dišteta*, și probabil a lui *înțelept*.

It. *desto* (refăcut după *destare*).

494. **Deștepta**, vb. „éveiller, réveiller“ || megl. *dištitari*; ar. *dištiptare* || < DE-EXCĪTARE, devenit **deștetare* (comp. megl.), și apoi *deștepta* sub influența lui *aștepta* [Crețu, Lex. Mard. 318; cf. Pușcariu, Lat. T I u. K I, 11] || it. *destare*; prov. *deissidar* (cf. Thomas, Mélanges 123) || comp. alb. *tšoň*; nap. *šetá*, cal. *šitare*; sard log. *iski-dare* < EXCITARE || *deșteptare* „réveil“; megl. *dištítat*, ar. *dištiptat* „éveil-lé, intelligent“; *deșteptător* „réveille-matin“, formațiune recentă; *deștep-tăciune* „intelligence“ (comp. excitatio).

DESTINDE, v. *tinde*.

495. † **DEȘTINDE** (*deștinge*), vb. „descendre“ — pf. *deștînș*.

Lat. DESCENDO, *-ĒNSĪ (= clas.-ĒNDĪ), -ĒNSUM: forma *deștinge* a fost refăcută după analogia altor verbe în *-inge* cu pf. în *-inș* și part. *-ins* (comp. *incinge*, *intinde*, *impinge*, etc.); pentru păstrarea lui *n* la pf. și part., cf. *ascunde*.

It. *discendre*; fr. *descendre*; prov. *dessendre*; cat. *descendir*; sp. port. *descender*.

Der.: *deștingător* (Cod. Vor.), adj. „qui descend“.

DESTRĂMA, v. *tramă*.

DESTUL, v. *sătul*.

DESTUPA, v. *stupă*.

DESVĂȚA, v. *invăța*.

DESVOLT, v. *holba*.

DETUNA, v. *tuna*.

DEUNĂZI, v. *zi*.

496. **DIMÎNDARE** (ar.), vb. „demander; appeler; ordonner; aviser“.

Lat. DEMANDARE „confier“; înțelesul

de „demander“, comun întregului domeniu romanic, trebuie să fi existat și în latina vulgară.

Rtr. *dumander*; it. *dimandare*, *domandare*; fr. *demandar*; prov. *demandar*; cat. *demanar*; sp. port. *demandar*.

Der.: *dimîndată* „ordre“.

497. **Dimîndăciune** (ar.), sb. f. „ordre; avis“ < DEMANDATIO, -ONEM „recommandation“.

DIMINEAȚĂ, v. *mîine*.

DIN, v. *în*.

DÎNSUL, v. *îns*.

498. **DINTE**, sb. m. „dent“ || ir. *dinte*; megl. *dinti*; ar. *dinte*.

Lat. DENS, DĒNTEM.

Vegl. *djant*; rtr. *daint*; it. sard log. *dente*; fr. prov. cat. *dent*; sp. *diente*; port. *dente*.

Der.: dim. *dințișor*; *dințuț* (Lex. Bud.) || *dințar* (Damé, Term.) „fer à contourner (les dents d'une scie); barrage dentelé pour protéger la roue d'un moulin“ || ar. *dințalos* „qui a de grandes dents“ || *dințat* (formațiune recentă) „denté“.

DINTRE, v. *între*¹.

499. **DISFINDZIRE** (ar.), vb. „couper la pâte en menus morceaux, lui donner la forme des pains“ — pf. *disfinșu*; part. *disfintu*.

Lat. DIS-FĪNGĒRE, -ĪNXĪ, *ĪNCTUM (= clas. DIFFĪNGĒRE) „façonner, donner la forme“ [Papahagi. Wg Jb. XII, 102].

Vit. *disfingere* || it. *fingere*; fr. *feindre*; prov. *fenher*; sp. *heñir* „pétrir“ < FINGERE.

500. **DISICARE** (ar.), vb. „fendre, couper; déchirer“.

Lat. DĒSĒCARE sau DĪSSĒCARE.

Comp. it. sard log. *segare*; fr. *scier*; prov. cat. sp. port. *segar* < SECARE.

Der.: *dis(i)citură* (Dalamatra) „coupure; fente“.

501. **DOAGĂ**, sb. f. „douve“ — olt. *dă-oagă* || megl. ar. *doagă* „douve; grande couverture de lit en laine“.

Lat. DOGA, -AM; forma *dăogă* e neexplicată.

Vegl. *duag*; rtr. *du(v)a*; it. *doga*; sard log. *doa*; fr. *douve*; prov. cat. sp. *doga*.

Der.: *dogi* „fêler“; *dogeală* „fêlure“.

502. **Dogar**, sb. m. „tonnelier“, sb. n. „fendoir (de tonnelier)“ — olt. *dăogar* (Lex. Mard.) || ar. *dugar* || < DOGARIUS, -UM (CGL. II, 54) || *dogărie* „tonnellerie“.

DOARĂ, v. *oară*.

503. **DOI**, **DOUĂ**, num. „deux“ — băn. fem. *daŭă* (WgJb. III, 224) || ir. *doi*, *do*; megl. *doi*, *dōă*; ar. *doi*, *d(o)ao*, *doăă*.

Lat. *DOI, rezultat din *DUI sub influența lui DUOS devenit *DOS în pozițiune atonă; *DOAE, refăcut din DUAE sub influența lui *DOI; în formele *daŭă*, *dao*, diftongul s'a redus la *a* prin pierderea accentului în frașă.

Vegl. *doj*, *doje*; rtr. *d(u)oi*, *dui*; it. *due*; vfr. prov. *doi*, *dui* || comp. vegl. *duas*; rtr. *dus*; sard log. *duos*; fr. *deux*; cat. sp. *dos*; port. *dous* < DUOS.

Der.: *doile(a) doua*, ir. *doile dowe*, megl. *doili*, ar. *doilu d(o)ăă* „deuxième“ || *doisprezece douăsprezece*, megl. *doispreți daospreți*, ar. *daŭsprădzafe dosprădzafe* „douze“; *doisprezecile(a) douăsprezece* „douzième“ || *douăzeci*, megl. *daoziș* „vingt“; *douăzecile(a)*, *douăzecea* „vingtième“ || *îndoi* „doubler; plier, ployer“; *a se îndoii* „se plier; douter“; *îndoit* „double; plié, penché“; † *douteux*, hésitant“; *îndoitură* „pli, courbure“; *îndoială* „courbure, pli; doute“; *îndoielnic* „douteux“; † *îndoință* (Cantemir, Hron.) „hésitation, doute“; *îndoiios* „douteux, incertain“; *îndoiicios* (Barcianu) „flexible“; *îndoiș* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 41) „ventre-à-terre“ || *desdoi* „dédoubler, défaire une chose qui est pliée en deux“.

504. **Amîndoi**, **amîndouă**, num. „tous deux, toutes deux“; gen.-dat. *amînduror* || ir. *amîndoi*, *amîndo*; ar. *amîndo(i)li*, *amîndaole* || < *AMÎNDOI, formă neexplicată pentru *AMBI + DOI (cf. mai în urmă Clark, Rom. XXXIII, 248) || vit. *amendui* || comp. rtr. *amenduos* < *AMINDUOS || comp. și vfr. *andui*, *andeus*; prov. *am(be)dui am(be)dos*;

vc. *abdos* < *AMBIDOI, -DUOS || băn. *amîndouă* „toutes deux“, contras din *ale* + *amîndouă* || ar. *șamîndoi*, *șimîndoi* „tous les deux“, format din *și* + *amîndoi* || ar. *șamișdoli* (*șamișdoli*) *șamișdaole* „tous les deux, toutes les deux“, rezultate prin contracțiune din *și* + **amin-și-doi* || † *amîndoisprăzece* (Tiktin), formațiune analogică ca și ar. *șamintreili*, *treile*, *șamiștreili*, *treile* „tous les trois“, *șamînpaturlă*, *șamișținfil*, *șamișșasil*, etc.

505. **DOMN**, sb. m. „prince; seigneur; monsieur“ — **DOAMNĂ**, sb. f. „princesse, dame“ || ir. *domnu* „Dieu; seigneur“; megl. *domnu*, *dom* „Dieu“; ar. *domnu*, *donu* „Dieu; seigneur, maître; monsieur“, *doamnă* „maîtresse, dame“.

Lat. DOMNUS, -UM, DOMNA, -AM (= clas. DOMINUS, DOMINA).

Dalm. (numai fem.) *domna*; rtr. *dom*, *duonna*; it. *donno*, *donna*; sard log. *donnu*; fr. *dom*, *dame*; prov. *don*, *donna*; cat. *dona*; sp. *don*, *dueño*, *doña*, *dueña*; port. *dom*, *dona*.

Der.: dim. trans. *domnuț* (Reteganul, Pov. ard. II, 18; comp. it. *donnuccia*); *domniță* „princesse“, zool. „chardonneret“ (Viciu, Glos. 40), *domnițe*, pl. „fées“; *domnișor* „jeune monsieur“; † *petit prince*, prétendant“, zool. „chardonneret“ (Marian, Ornit. I, 392), *domnișoară* „demoiselle“, zool. „chardonneret“ (Viciu, Glos. 40) || col. *domnime* (Lex. Bud.); ar. *dumname* || *domnie* „domination, règne“; † *principauté*, palais du prince, prince, seigneurie“; *domnia-ta*, *dumneata*, prescurtat pop. *mneata*, băn. trans. Maramureș *dumata*, prescurtat pop. *matá*, *matale*, dim. *mătăluță* „vous“, propr. „Ta Seigneurie“; *dumnealui*, *dumneasa*, *dumneaei* „lui, elle“, propr. „Sa Seigneurie“; *dumneavoastră* „vous“ (en s'adressant à une ou à plusieurs personnes), propr. „Votre Seigneurie“; *dumnealor* „eux, elles“, propr. „Leurs Seigneuries“ || *domnesc*, ar. *domnescu*, *domneș* (Tocilescu, Mat. 1474) „seigneurial, princier“ (it. *donnesco*; sp. *dueñesco*); *domnește* „à la manière des princes, des seigneurs“ || *domni*, ar. *dumnire* „régner, dominer“; *domnitor* „prince régnant, souverain“ || *Dumnezeu* „Dieu“ (v. *Zeu*) || megl. *dumvîrtari* (v. *Ierta*).

Impr.: ngrec. ὁμόνα „Geliebte, Herin“ (Murnu, Lehnw. 25).

506. **Duminică** (*duminecă*), sb. f. „dimanche“ || ir. *dumireke*; megl. ar. *duminică* || < (d i e s) DOMINICA, -AM, propr. „(le jour) du Seigneur“, dar atestat și cu înțelesul de „dimanche“ || rtr. *dumengia*; it. *domenica*; prov. cat. *dimenge*, forme alterate sub influența lui *di* din celelalte numiri ale zilelor săptămînii (prov. *dilune*, etc.) || comp. fr. *dimanche* < * DIA-DOMINICA || *Duman*, *Dumană* „nom donné à un boeuf, à une vache né(e) le dimanche“, dim. *Dumănel* (Rădulescu - Codin, Cuv. Musc. 29).

DOR }
DORI } v. *durea*.

507. **DORMI**, vb. „dormir“ — vr. și dial. *durmi* || ir. *durmi*; megl. *durmiri*; ar. *durnire*, *durnare*.

Lat. DORMIRE.

Vegl. *dormer*; rtr. *dormir*; it. *dormire*; sard log. *drommire*; fr. prov. cat. sp. port. *dormir*.

508. **Dormita**, vb. „sommeiller“ — vr. trans. *durmita*; Mehedinți *durminta* || megl. *durmitizari* „dormir profondément“ || < DORMITARE; forma din Mehedinți a rezultat prin schimbare de sufix (comp. vit. *dormentare*, it. *adormentare*) || vit. *dormitare*; vfr. *dormier* || *adormita* (Tocilescu, Mat. 209; Molnar, Gram. 254; Cantemir, Ist. ier. 129), † *adurmita* (Ps. Sch., Coresi Ps. LXXV, 7) „sommeiller“, rezultat din *adormi* + *dormita* (vsp. *adormidar*).

509. **Adormi**, vb. „endormir; s'endormir“ || ar. *adurniri* (Dalametra) || < ADDORMIRE || it. *addormire*; vfr. prov. cat. vsp. vport. *adormir* || *adormit* „action de s'endormir“, *adormit*, adj. sb., ar. *adurnit* (Dalametra) „dormeur, fainéant, paresseux“; dim. bot. *adormițea* „liseron“ (Hasdeu), *adormițele*, pl. „anemone pulsatilla“ || † *adormitură* (Biblia 1688. lov XXXIII, 15) „action de s'endormir“.

510. **DOS**. sb. n. „dos, derrière, envers“ || ir. *dos*.

Lat. DOSSUM (= clas. DORSUM).

Vegl. *duass*; rtr. *döss*; it. *dosso*; sard log. *dossu*; fr. prov. cat. *dos*.

Der.: *dosnic* „qui est derrière, retiré, écarté, caché“, bot. *dosnică* „carpesium cernuum; clematis integrifolia“ || olt. *dosaș* „isolé, retiré“ || *dosi* „cacher, † s'échapper, se réfugier.“ (comp. vfr. *dosser*) || *doselnic* (Tiktin) „caché, détourné“ || mold. *indosi* „cacher“ (comp. it. *indossare*; fr. *endosser*) || *de-a'ndoasele* „à l'envers, de travers, à rebours“.

511. **DRAC**, sb. m. „diable“ || ir. *drâc*; megl. *drac*; ar. *dracū*, *darac*.

Lat. DRACO „dragon“; înțelesul de „diable“ s'a dezvoltat sub influența creștinismului și apare și în vgerm. *traccho*.

Alb. *drek'* „diable“; it. *drago*; sard log. *dragu*; prov. *drac*, nprov. ~ „diable, lutin, esprit follet, mauvais génie“; cat. *drach*; sp. *drago* || rtr. *dragon*; it. *dragone*; prov. *dragó*; sp. *dragon*; port. *dragão* < DRACONEM; comp. fr. *dragon*.

Der.: dim. *drăculeț*; *drăcuț*; *drăcușor*; ar. *drăcuș* || augm. *drăcoi* || *drăcoaică*, trans. *drăcoaiie*, ar. *drăcoaiie*, bucov. *drăciță* (Tiktin) „diabliesse“ || col. *drăcime* || *drăcie*, *drăcărie*, ar. *drăcurie*, ar. *drăcurilă* (Dalametra) „diablerie“ || *drăcovenie* (Tiktin); Ispirescu, Pov. nch. 16; Gr. n. 247) „diablerie, sorcellerie“ || *drăcesc*, ar. *drăcurescu* (Dalametra) „diabolique“; *drăcește* „diaboliquement“ || *drăcos*, ar. *drăcuros* „espégle, malicieux“ || † *a se drăci* (Cod. Vor.) „perdre la raison“ || *drăcui*, *drăcălui* (Șez. II, 226), ar. *drăcui* și *drăc(u)siri* (Dalametra) „envoyer au diable“ || *indrăci* „endiabler, mettre en colère“ (comp. sic. *indragari*); *indrăcît* „endiablé, furieux, possédé du démon“.

512. **DREGE**, vb. „raccommoder, réparer, rétablir; arranger, régler; accommoder (un aliment); farder“; maram. „émonder les graines“ (Țiplea, P. pop. 108); † „diriger; offrir (à boire)“ — vr. mold. trans. maram. *derege*, *direge*, băn. *dzîreže*, pf. † *dereș*, (*direș*) băn. *dzîreș*.

Lat. DIRIGERE, -RĒXĪ, -RĒCTUM; nu e nevoie de a pleca de la DĒRĪGĒRE pentru explicarea lui *e* din prima silabă: tre-

cerea lui *i* la *e* s'a făcut la formele în care *i* era aton și apoi *e* s'a generalizat; în *direge* s'a produs obicinuita disimilațiune *e-é > i-é* (comp. *biserică*, *cireașe*, *pricepe*); elisiunea lui *e* (*drege*) e tîrzie.

Alb. *d̄ergoñ* „envoyer“; rtr. *derscher* „juger“.

Der.: *dirēs* „raccommodage; condiment, épices; fard; † diplôme, document“; *deregător* „dignitaire, magistrat, haut fonctionnaire, administrateur“; *deregătorie* „dignité, charge, fonction, administration“; col. *dregătorime* (Jipescu, Opinc. 103) || trans. *deresătură* (Bobb; Tiktin) „amendement (d'une terre)“ || trans. *îndirege* (Marian, Sărb. II, 287) „engager, pousser (qqn à faire qch.), commander“, megl. (*a*)*ndireziri* (pf. (*a*)*ndires̄*) „raccommoder“, ar. *ndreadzire*, *ndridzeare* (pf. *ndrepsu*, part. *ndreptu*) „raccommoder, arranger, préparer“, refl. „s'engager, tomber d'accord, s'entendre“ (rtr. *endriescher* „risapere, esere informato“).

513. **Drept**, adj. „droit, juste, équitable; fidèle; vrai; direct“; adv. „justement, en vérité, directement“; prep. „pour, comme, à cause de, parce que“, mold. bucov. Țara Hațegului (Tiktin; Rev. crit.-lit. III, 123) „en face de“; sb. „droit; justice; raison“ — vr. mold. trans. maram. *derept*, *dirept*, băn. *dzi-îept*; ca prep. *d(e)rept*, prin pozițiunea atonă s'a alterat de timpuriu: † *derep(-ce)*, † *deptu* (Cod. Vor.), maram. *d̄ept* (Țiplea, P. pop. 108), Oșani *dipt*, *dip* (Candrea, BSF. II, 55), trans. *dip* (Alexici, Lit. pop. 18), Țara Hațegului *dărt*, *dîr* (Rev. cr.-lit. IV, 143) || megl. *dirept*, adj. adv. „droit, juste(ment), direct(ement)“, *direp*, prep. „comme, d'après, au moment de, à la veille de“: ar. *direptu*, *dreptu*, adj. „droit“ || < DĪRĒCTUS, -A, -UM și DĪRĒCTO, adv.; pentru fonetism, v. *drege* || alb. *d(ε)reit̄* „grade, recht, gerecht“ (comp. *drel̄* „directement“); rtr. *dre(i)t*; it. *d(i)ritto*, sard log. *derettu*; fr. *droit*; prov. *drech*; cat. *dret*; sp. *derecho*; port. *diraito* || *dreapta* „la main droite“ (rtr. *dretta*; it. *diritta*, *dritta*; fr. *droite*; cat. *dretta*; sp. *derecha*; port. *direita*) || *drepiate*, ar. *driptate* „justice, raison, bon droit“, contras din **dreptătate* (rtr. *drechiadad*;

vfr. *droiteté* „qualité de ce qui est droit“; sp. *derechedad*); *dreptăți* (Jipescu, Opinc. 63) „rendre justice“ || ar. *driptatică* „droit, justice“ || † *dereptie* (Coresi, Ps. XCVII, 9) „équité“ || *dreptaci* (Barcianu) „droitier“ || megl. *dreptos* „droit, juste“ || † *îndrept* (Paliia, Gen. XXXVII, 7) „droit, debout“; ar. *ndreapta* „la main droite“; ar. *ndriptate* „justice, raison“; *îndreptăți* „justifier, autoriser“; ar. *ndriptăfire* „rectifier, arranger“; ar. *ndriptaciū* (Dalametra) „droitier“ || *ndrept* „injuste, faux, infidèle“; sb. „injustice“ (Gaster; Voronca, Dat. cred. 1158); *ndreptate* „injustice, iniquité“; *ndreptăți* „faire une injustice, faire tort, léser“ || *de-adreptul*, ar. *deadreptu* „directement, tout droit“.

514. **Dreptar**, sb. n. „fil à plomb, équerre de maçon, de charpentier; règle (de conduite)“ — † *dereptariū* (Tiktin; Dosoftei, Ps. vers. 30) < *DĪRĒCTARIUM (comp. *directarius* „voleur qui s'introduit dans les maisons“) || comp. vfr. *droitier*; cat. *dreter*; sp. *derechero* || vr. mold. *îndreptariū* (Tiktin; Prav. Mat. Bas. Col. Buj. 139), refăcut după *îndrepta*.

515. † **Derepta**, vb. „diriger, guider“ < *DĪRĒCTARE || alb. *d̄ertoñ* „bereite, verfertige, bessere aus, besorge, baue“ (comp. *dreitoñ* „rendre droit, redresser“); rtr. *dracher*; sard log. *derettare*; vfr. *droitier* || † *dereptariū* (Cod. Vor.) „pilote“ || *îndrepta* „redresser, rendre droit; réparer, corriger; indiquer le chemin, diriger, guider; † justifier, excuser“, ar. *ndriptare* (Papahagi, Mat. 621) „corriger“ (alb. *nd̄ertoj*; sard log. *inderettare*; port. *endireitar* „gerade richten, wieder gut machen, leiten, zu-rechtweisen“); *îndreptător*, adj. sb. „qui dirige, qui redresse; † éclaircur, guide, conducteur“; † *înd(e)reptătură* (Gaster; Letop. I, 22, 323, 336; Cat. calv. 8; An. Car.) „correction; direction, indication“, ar. *ndriptătură* „redressement, réparation“ (comp. *directura*; rtr. *drachūra*; fr. *droiture*, vfr. *endroiture*) || *înd(e)reptăciune* (Dosoftei, Ps. vers. 311; Florini, Pov. 90, 131) „correction; indication, direction“ (comp. *directionem*).

516. **DREPNEA** (bucov.), sb. f. zool. „grand martinet“.

Lat. *DRĒPANĒLLA, -AM < DRĒPANIS „hironnelle des murailles“, devenit *dre-pănea, de unde, prin căderea lui *ă* aton, *drepnea* [Candrea, Rom. XXXI, 308].

DREPT, v. *drege*.

517. **DUCE**, vb. „(em)porter, (em)-mener, conduire“; *a se duce* „(s'en) aller“ — vr. băn. pf. *duș* || ir. *dușe* (pf. *duș*); megl. *duțiri* (pf. *duș*); ar. *duțire*, (*duțeare*) (pf. *duș*).

Lat. DUCĒRE, DUXĪ, DUCTUM; înțelesul de „s'en aller“ e des atestat în construcțiunea ducere se (cf. Densușianu, Hist. l. roum. I, 181-182; Rönisch, Sem. Beitr. III, 32).

Vit. (și it. numai în compuneri) *durre*; sard log. *dugere* (comp. *ğugere*); vfr. (și fr. numai în compuneri) *duire*; prov. *duzir*, *dozer*; cat. *dur*; vsp. *ducir*; port. (numai în compuneri) *-duzir*.

Der.: *ducere*, *ducă*, *dus*, ar. *ducă* „aller, départ“; † *ducător* (Paliia, Exod. XIII, 21) „conducteur, guide“, † *ducătoare* (Iorga, Studii IV, 61) „aller“; ar. *ducitură* (Dalametra) „aller“ || *du-soare* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 30) „transport; sorte de broderie sur les chemises des paysannes“.

518. **Aduce**, vb. „apporter, amener, ramener; courber“ — vr. băn. pf. *aduș* || ir. (*a*) *dușe* (pf. *aduș*); megl. *duțiri* (pf. *duș*), ar. *aduțire*, *aduțeare* (pf. *aduș*) || < ADDUCĒRE, -DUXĪ, -DUCTUM || rtr. *addür*; it. *addurre*; vfr. *aduire*, lion. *addure*, elv. *aduire*; prov. *aduire*; cat. *aduhir*; sp. *aducir*; port. *adduzir* (comp. sard log. *battire*) || *aducere*, *adus* „apport, etc.“; *adus* „recourbé“; *aducător*, adj. sb. „qui apporte“; ar. *aducitură* (Dalametra) „bonne conduite“; *adusătură* „maladie contractée par des maléfices“ (Hasdeu); † „aductio, allatio“ (An. Car.).

519. † **Răduce**, vb. „être semblable, ressembler; comparer; représenter“ (Dosoftei, Ps. vers. 59; Prav. Mat. Bas. 45; Cantemir, Hron.) < RĒDUCĒRE, -DUXĪ, -DUCTUM „ramener; rapprocher; reproduire“; înțelesul românesc se explică ușor din cel latin || it. *ridurre*; fr. *réduire*; cat. *reduhir*; sp. *reducir*; port. *reduzir* || † *răducere* (Hasdeu, Cuv.

d. bătr. I, 298) „ressemblance“; *răducător* (ibid.) „semblable, pareil“ || *arăduce* (Prav. Mat. Bas. 43, 50) „représenter, figurer“.

DUIOS, v. *durea*.

520. **DULCE**, adj. „doux; agréable; bénin (en parl. de certaines pustules peu dangereuses); german (prop. chéri, en parl. d'un frère, d'une soeur, d'un cousin)“; sb. m. (sans pl.) „jours gras“ || ir. *dultșe*, megl. *dulți*, și ar. *dulțe* „doux“.

Lat. DULCIS, -EM; pentru înțelesul de „bénin“, cf. *dulcidines* „uligines“ (Mulomed. Chir. 20, 7-8), și forma abr.

Vegl. *dolk*; rtr. *dutsch*; it. *dolce* (comp. abr. *duveçore* „eruzione impetiginosa che suol venire al mento e intorno alla bocca dei bambini“); sard log. *dulke*; fr. *doux*; prov. *dolz*; cat. *dols*; sp. *dulce*; port. *doce*.

Der.: dim. *dulceag*; *dulcișor*, bot. „hedysarum obscurum“; trans. mold. *dulcuț* (Lex Bud.; Pompiliu, Bal. 31; Cătană, Bal. 33; Șez. III, 63); *dulciu* (comp. *dulcin*, An. Car.; it. *dolcigno*) || băn. *dulcoñ* „douceureux, douceâtre“ || Mehedinți *dulcos* „douceâtre“ || Muscel *dulcent* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 29) „(homme) dont la parole est douce“ || *dulcime* „douceur“ || ar. *dulțeame* „douceur“, pl. *dulțeiñ* „gâteaux, friandises“ (comp. *dulceamen*) || *dulceață* „douceur; confiture“, ar. *dulțiață* (Dalametra) „douceur“ (rtr. *dutschezza*; it. *dolcezza*; sp. *dulceza*) || *a se dedulci* „prendre goût à une chose; s'habituer“.

Impr.: rut. ДОЛЬЧИЦЯ „in Zucker eingemachtes Obst“.

521. **Îndulci**, vb. „adoucir“ || ar. *ndulțire* || < *INDULCĪRE (= INDULCĒRE, CGL. II. 283) rtr. *indutschir*; it. *indolcire*; sard log. *indulkire*; vfr. *endoucîr*; cat. *endolsir*; vsp. *endulcîr* || *îndulcitor* „doux“; *îndulcitură* (Polizu) „adoucissement“, † *îndulciturî*, pl. „aromates“ (Biblia 1688, Reg. III, 10, 10, 25).

522. **DUMESNIC** (*domesnic*), adj. „apprivoisé, dompté“ — Mehedinți *dumes-tic*, † *dumeastec* și *dumeastic* (Dosoftei, V. Sf. v. WgJb. 106; Prav. Gov. 54; Hasdeu, Cuv. d. bătr. I, 277; Lex.

Mard.), † *domeastec* (Lex. Mard.), *dumestnic* (Tiktin; Lex. Bud.; Costinescu).

Lat. DOMĚSTĪCUS, -A, -UM „de la maison“; schimbarea de înțeles se explică ușor; formele *dumesnic*, *dumestnic*, au fost influențate de vsl. домашнѣнн, домаштѣнн „domesticus“.

Rtr. *dumiesti*; it. *domestico*; vfr. *domesche*; prov. *domesgue*.

Der.: *dumesnicie* „apprivoisement“ | *dumesnici*, † *dumest(n)ici* (Tiktin; Iorga, Studii VII, 17) „apprivoiser“ (comp. rtr. *dumestier*; it. *domesticare*; vfr. *domescher*, *adomesgir*; prov. *domesgar*).

MICA, v. mică.

DUMINICĂ, v. domn.

DUMNEZEU, v. zeu.

DUPĂ, v. poi.

523. **DUPLECA** (vr. trans.), vb. „courber, plier, ployer“ (Ps. Sch., Coresi, Ps. LXVIII, 24; Gaster; Lex. Bud.).

Lat. DUPLICARE.

Rtr. *dubalger*; prov. cat. sp. *doblegar*.

Der.: *duplecare* (Biblia 1688, Neemia III, 24) „courbure, coin“ || *indupleca* „décider qqn à faire qch.; † plier, courber“ (Paliia, Gen. XXIII, 9; Biblia 1688, Regi IV, 4, 34; Isaia LVIII, 5), ar. (*a*)*nduplicare* „plier, courber; décider qqn à faire qch.“ (friul. *indopleá*); *induplecare* „action de décider qqn à faire qch., persuasion; † coin, courbure“ (Biblia 1688, Neemia III, 31); *induplecător* „persuasif“; † *induplecătură* „action de plier (Biblia 1688, Pilde Solom. VI, 13); „plicatura, plica“ (An. Car.), ar. (*a*)*nduplicitură* (Dalametra) „pli, courbure; persuasion“ (comp. cat. sp. *doblegadura*) || *neinduplecare* „inflexibilitate“; *neinduplecat* „inflexible“.

524. **DURA**, vb. „construire, bâtir, fabriquer, préparer; † façonner une pièce de bois“ (Tiktin).

Lat. DOLARE.

Friul. *dolá* „asciare, piallare“; Lecce *dulare* „risquadrare le pietre“; sard log. *dolare*; prov. cat. sp. *dolar*.

525. **DUREA**, vb. unipers. „faire mal, avoir mal“; † vb. intrans: și refl. „éprouver de la douleur, souffrir, être affligé“ || ir. *durę* „avoir mal, faire mal“; megl. *duręri* și ar. *dureare* „avoir mal; désirer“.

Lat. DOLĚRE.

Vegl. (atestat numai) *dul*, *dolua* „duole“; rtr. *dolair*; it. *dolere*; sard log. *dolere*; vfr. *doloir*; prov. *doler*; cat. *doldrer*; sp. *doler*; port. *doer*.

Der.: *durere* „douleur, souffrance“, ar. *dureare* „douleur; désir; fortune“; ar. *durut* „désiré, aimé, aimant“ || *dureros* „douloureux“ (vfr. *doleros*) || băn. olt. Teleorman *durime* „douleur“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc.30; Toilescu, Mat. 588, 624, 656).

526. **Dor**, sb. n. „désir ardent; regret; mal, douleur“ || megl. ar. *dor* „désir ardent, passion, douleur“ || < DOLUS, -UM, deseori atestat în inscripții (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 138) || it. *duolo*; sard log. *dolu*; prov. *dol*, gasc. *do* „regret“ (R. l. rom. XLV, 424); cat. *dol*; sp. *duelo*; port. || *dó* || dim. *doruș* || *dori* „désirer, souhaiter vivement“; *dorire* (Tiktin) „désir“; *dorit*, *doritor*, adj. sb. „désireux“ || *dorință* „désir“ (formațiune recentă) || *dornic* „désireux; aimant“, bot. „falcaria vulgaris“.

527. **Duios**, adj. „tendre, doux, sensible, mélancolique; † triste, affligé, lamentable, douloureux“ < *DOLIOSUS, -A, -UM, derivat din DOLIUM „douleur, chagrin“ || it. *doglioso* || *duioșie*, *duioșime* (Tiktin) „tendresse; tristesse, mélancolie“ || *induiosă*, *induioshi* (Polizu; Sirbu, Alcăt. 11) „attendrir“.

528. † **Duroare**, sb. f. „douleur“ — atăzi numai dial. *durori*, pl. „goutte, rhumatisme“ < DOLOR, -OREM || rtr. *dolur*; it. sard log. *dolore*; fr. *douleur*; prov. cat. sp. *dolor*; port. *dór* || Bihor *dolori* (Conv. lit. XX, 1009) „être alité et ressentir de grandes douleurs“.

529. † **Dururos**, adj. „douloureux“ (Dosoței, V. Sf. Dec. 9; Acat. 23) < DOLOROSUS, -A, -UM || rtr. *dolorus*; it. *doloroso*; fr. *douloureux*; prov. cat. *doloros*; sp. *doloroso*.